

Sunuş

İdris YÜCEL

Hacettepe Üniversitesi

Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, 2015 Bahar sayısında, 19. Yüzyılın son çeyreğinden 1980 ihtilaline değin geniş bir zaman yelpazesi aralığında sekiz çalışmaya yer verdi. Sayının ilk makalesi, tarih anlatısının yakın geçmişimizde tecrübe ettiği değişimi II. Meşrutiyet ekseninde ele aldı. Yazar Ümüt Akagündüz, *II. Meşrutiyet Yılları Düşünce Dünyamızda Tarih ve Tarih Yazımı Üstüne Bir Değerlendirme* başlıklı çalışmasında Hükümdar merkezli bir tarih anlatımından devlet, millet, halk, kültür, düşünce ve zihniyet merkezli bir tarih anlatımına geçişin, geçmişin anlamlandırılmasında yarattığı farkı, Fuat Köprülü, Gabriel Monod, Emin Ali ve Ahmet Şuayp gibi düşünürlerin görüşleri kapsamında analiz etti. Bu sayıda II. Meşrutiyet dönemine odaklanan bir diğer çalışma ise Osmanlı siyasal yaşamının oldukça tartışmalı karakterlerinden biri olan Prens Sabahattin'in Hıristiyan unsurlar ve özellikle de Rumlar nezdindeki imajını ortaya koymakta. Nilüfer Erdem, *II. Meşrutiyetin İlanı Sonrası Helenlerin Prens Sabahattin'e Gösterdikleri İlginin Yunan Basınındaki Yansımaları* başlıklı çalışmasında, konuyu, Prens Sabahattin'in ülkeye dönüşü sırasındaki kutlamalar ve azınlıklar arasındaki sevinç gösterileri ile Prensın Patrikhanenin ayrıcalıklarına dokunulmayacağına dair beyanatı temelinde ele alıyor.

Bu sayıda yakın dönem Osmanlı geçmişine dair yer verdiğimiz bir diğer çalışma Biray Çakmak tarafından kaleme alındı. Çakmak, *Geç Dönem Osmanlı Toplumunda Köylünün Sosyo-Ekonomik Durumu: Yönetilen Zümre Olarak Kendi İfadelerine Göre Uşak Köylüsü* başlıklı çalışmasında, zengin Osmanlı kaynakları zemininde, Uşak Kazası köylülerinin 19. yüzyıl sonlarındaki sosyo-ekonomik durumunu, köylünün ağzından okuyucuyla buluşturmakla kalmıyor, taşra ahalisinin sosyo-ekonomik durumunu olumsuz etkileyen beşerî ve doğal unsurlara da dikkat çekiyor.

Engin Çağdaş Bulut, 1927'de kurulan ve beş farklı bölgede faaliyet gösteren Umumi Müfettişliklerin tarihçesini, temel işlevlerini ve olumlu-olumsuz yanlarını detayları ile ele aldı. *Devletin Taşradaki Eli: Umumi Müfettişlikler* başlığını taşıyan çalışma, Umumi Müfettişlikleri, merkezîyetçi politikanın bir ürünü olarak tanımlayıp, asıl kuruluş amacı emniyet ve asayiş sorununu gidermek olan bu

kurumların, aynı zamanda ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda da projeler yarattığını belirtiyor.

Kemalizm gerek bir düşünce akımı gerekse terminolojik bir kavram olarak, yalnızca Atatürk dönemi ve sonrasında değil, günümüze değin tartışmaların odağında yer alagelmıştır. Yazar Ahmet Gülen, *II. Dünya Savaşı'ndan 27 Mayıs'a İsmet İnönü Söylemlerinde Kemalizm* başlıklı çalışmasında Kemalizm kavramının kökenlerini, felsefi zeminini ve İsmet İnönü'nün söylemleri zeminindeki tarihsel yolculuğunu ele alıyor.

Sayımızda yer alan bir diğer çalışmada ise Erol Evcin, Mustafa Kemal Atatürk'ün Bolu'ya gerçekleştirdiğı ziyaretlerin detayları yer alıyor. İlk kez Milli Mücadele yıllarında Fransız Edip Claude Farrère ile İzmit'te yapacağı bir görüşme nedeniyle Bolu sınırları dâhilindeki Göynük'e gelen Gazi, bölgeyi ikinci olarak ancak 1934 yılında Reis-i Cumhur olarak ziyaret etme fırsatını buluyor. Çalışmada aktarılan birçok ilginç anekdot arasında, Atatürk'ün yolculuk sırasında Kazan'da karşılaştığı Satı Kadın'ın, 5. Dönem Mebus seçimleri sonrası Meclise girme hakkı kazanması ve yine Bolu şehrini ziyadesiyle beğenen Atatürk'ün, keşke burayı Ankara'yı başkent seçmeden evvel görmüş olsaydım dediğı şeklindeki anlatı da yer alıyor.

27 Mayıs 1960 sonrası adeta gelenekselleşen Askeri müdahaleler 1970'li ve 1980'li yılların siyasi yaşamını şekillendirmekle kalmamış, günümüze kadar uzanan hararetili siyasi ve hukuki tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu sürece dair, Bahar 2015 sayımızda iki makaleye yer verdik. Bunlardan ilki 12 Mart 1971 muhtırası sonrası tesis edilen birinci ve ikinci Milliyetçi Cephe hükümetlerini ele aldı. Arif İliman ve Cengiz Dönmez'in ortaklaşa gerçekleştirdikleri çalışma, 14 Ekim 1973 seçimleri ile başlayan, 12 Eylül 1980 darbesine kadar sürecek koalisyonlar dönemi içerisindeki I. ve II. Milliyetçi Cephe Hükümetlerine odaklanıyor. 1980 askeri müdahalesinde dış dinamiklerin etkisine dair bir diğer önemli tartışma ise Mehmet Akif Okur tarafından, *The American Geopolitical Interests and Turkey On the Eve of the September 12, 1980 Coup* başlıklı çalışmada ele alınıyor. Okur, Amerikan kaynakları temelinde gerçekleştirdiğı çalışmada, 1980 darbesini, ABD'nin İran, Afganistan ve Yunanistan (NATO) merkezli jeopolitik hamleleri zemininde değerdendiriyor.

Bahar 2015 sayısına hakemlik yapmak suretiyle değerli katkılarda bulunan akademisyenlerimize ve sayının hazırlanmasında emeğı geçen herkese içtenlikle teşekkür eder, keyifli okumalar dileriz.